

– сръбистика и педагогика, участваха в пълноценен диалог за кореспондирането между двете култури: българска и сръбска. Разбира се, за това благоприятства отвореността на учебните програми на тези образователни институции за включване в работата им на лектори от чужбина със статут гост-преподавател.

От гледна точка на компаративистиката (сравнителното литературознание) Вазов реципира южнославянската тема, формирайки литературни представи, основани върху взаимодействията между образи, литературни герои, теми, идеи, сюжети, литературна критика и публицистика. Компаративистичният подход обуславя и изнамирането, и подбора на литературния материал, чрез който сръбскоезичните студенти навлизат в нова, но близка за тях тематика поради познаването на културно-историческите връзки, контакти и близост между българите и останалите южни славяни. Подчертавам, че в настоящия текст не се занимаваме с това какъв е количественият дял на славяните в общоетническия облик на българите. Разглеждаме подобрите примери в контекста на славянофилството, което споделя във висока степен като идейно убеждение Вазов.

Традиционно познатият като четиво и задължително присъствие в българските образователни програми роман-епопея „Под игото“ (1889 – 1890 г.) представя и типичните за националноосвободителната епоха възприятия, оценки и коментари относно събитията в региона на южните славяни. Херцеговинско-босненското въстание (1875–1878 г.) е повод за чорбаджи Марко да направи извод за лошата и неблагоприятна геополитическа ситуираност на българите: *„Херцеговците са друго, а ние сме друго: ние се намираме во чрево адово; само да мръднем, и ще ни изколят като овци. Отникъде помощ няма да ти доде“* (Главата „Пак у Маркови“. – Т. 13, с. 31). Вазовият герой поставя въпроса за местата и цените на свободата, за границите между робството и свободата в региона на южните славяни, за другостта на близкия съсед и геополитическото му различие от българите. Основавайки се на него, чорбаджи Марко дава обяснение на въпроса: защо българите са такива и обяснява, и оправдава тяхната пасивност в условията на робството.

За легендарния герой и войвода на херцеговците Любобратич се говори дори във верноподаническия на султана дом на чорбаджи Юрдан (Главата „У чорбаджи Юрдана“). Нескриваната симпатия на така Гинка и хаджи Смион към предводителя на това въстание го поставя на пиедестал, в сферата на възвишеното, на идеализацията и героизацията, на високия порив към свобода. Но същевременно, независимо от популярността му сред българите, се чувства липсата на сходна легендарно-историческа фигура на подобен герой в българското пространство. Очевидно е, че в българското робство не е възможно съществуването и разпознаването на подобни личности. Затова и д-р Соколов плаче, *„че нямало у нас Любобратичи“* (Т. 13, с. 50), затова и колоритната така Гинка, и хаджи Смион остават само с условността на желанията си: тя да бъде негова байрактарка, а той да е под неговата команда, ако го има сред българите; но него го няма.

Херцеговското въстание е една от централните теми в Ганковото кафене в едноименната глава на романа „Под игото“. Българите говорят с възторг и с възхищение за завоеванията на въстаниците и не вярват на медии с лоши известия за хода на въстанието.

Освободителните действия се схващат като верижна реакция, която ще обхване и България според чорбаджи Мичо: *„– И Босна гори пак. Сърбия мърда и*